

CYNGOR TREF FRENHINOL CAERNARFON

Gweithdrefn ar gyfer Datrys Anghydfod yn Lleol

(I) Cyflwyniad

- (1) Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (Ombwdsmon) wedi cytuno â'r egwyddor y dylid cyfeirio rhai cwynion yn erbyn aelodau yn ôl i Gynghorau Tref a Chymuned i'w datrys yn lleol.
- (2) Hyd yn hyn ni fu proses gyffredin i'w dilyn gan Gynghorau Tref a Chymuned wrth ddelio â materion o'r fath.
- (3) Er mwyn cynorthwyo'r sector, mae Un Llais Cymru wedi llunio Model Brothocol Datrysiadau Lleol ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned, ac mae'r weithdrefn hon wedi ei selio ar hwnnw.

(II) Pwrpas

(1) Bwriad y weithdrefn hon yw ystyried cwynion lefel isel am aelodau, gan gynnwys:

- Mân gwynion gan aelodau am aelodau;
- Mân gwynion gan swyddogion am aelodau;
- Aelodau yr honnir iddynt fethu dangos parch ac ystyriaeth i eraill – naill ai ar lafar neu'n ysgrifenedig.

(2) Ni fydd y Cwynion y mae'n rhaid eu cyfeirio at yr Ombwdsmon yn cael eu hystyried o dan y broses hon. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Cwynion a wneir gan aelod o'r cyhoedd;
- Cwynion difrifol - torri'r Cod Ymddygiad / methiant i ddatgelu buddiannau / bwlio / camddefnyddio swydd neu ymddiriedaeth / torri'r Cod dro ar ôl tro;
- Cwynion a wnaed gan y Clerc / Swyddog Priodol;
- Cwynion blinderus, maleisus neu wamal;
- Cwynion Aelodau am swyddogion, y dylid delio â nhw trwy ddefnyddio proses cwynion mewnol y Cyngor;
- Cwynion lefel isel ail-adroddus.

Mae ymchwilio enghreifftiau posib o dorri'r Cod yn faterion i'r Ombwdsmon. Mae Deddf Llywodraeth Leol 2000 yn rhoi'r awdurdod iddo gynnal ymchwiliadau o'r fath. Nid oes gan y Cyngor unrhyw awdurdod cyfreithiol i gynnal ymchwiliadau o'r fath nac i benderfynu a gafodd y Cod Ymddygiad ei dorri, gan mai penderfyniadau yw'r rheiny sydd ond yn gallu cael eu cymryd gan Bwyllgor Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru.

(III) Y Broses

(1) Y Gŵyn

- Byddai angen danfon y gŵyn at y Clerc i gynnal ymchwiliad cychwynnol i sicrhau fod y gŵyn ar lefel isel ac na ddylid delio â hi trwy gyflwyno cwyn i'r Ombwdsmon.
- Felly, os yn briodol, dylai'r Clerc geisio yn y lle cyntaf i gael datrysiad cynnar i unrhyw anghydfod o'r fath trwy drafod yn anffurfiol gyda'r aelodau unigol dan sylw cyn symud at y broses ddatrys a ddisgrifir isod.
- Mae'n hollbwysig fod yr aelod 'cyhuddedig' yn cael manylion llawn am y gŵyn yn eu herbyn fel eu bod yn enw cyfiawnder naturiol mewn sefyllfa i baratoi eu hymateb i'r cyhuddiad.

(2) Proses Datrysiad

- Rôl Cadeirydd / Is-Gadeirydd y Cyngor yn y broses ganlynol yw peidio dyfarnu ar y gŵyn, ond yn hytrach ceisio cael yr aelodau / swyddogion dan sylw i gytuno sut ellid datrys y mater(ion) mewn ffordd gyfeillgar.
- Bydd y Clerc yn gweithredu fel hwylusydd ar gyfer y broses ddatrys isod.
- Os yw'r gŵyn rhwng aelodau ac eithrio Cadeirydd y Cyngor, bydd y Clerc a'r Cadeirydd yn cyfarfod yn unigol â'r achwynydd a'r aelod y gwnaed y gŵyn yn ei erbyn / herbyn i geisio cael datrysiad y gall pawb gytuno arno.
- Os yw'r gŵyn rhwng aelodau, ac os yw un ohonynt yn Gadeirydd y Cyngor, ond nid yr Is-Gadeirydd, bydd y Clerc a'r Is-Gadeirydd yn cyfarfod â'r achwynydd a'r aelod y gwnaed y gŵyn yn ei erbyn / herbyn i geisio cael datrysiad y gall pawb gytuno arno.
- Os gwnaed y gŵyn gan swyddog, ond nid y Clerc, yn erbyn aelod ac eithrio Cadeirydd y Cyngor, bydd y Clerc a Chadeirydd y Cyngor yn cyfarfod â'r swyddog a'r aelod y gwnaed y gŵyn yn ei erbyn / herbyn i geisio cael datrysiad y gall pawb gytuno arno.
- Os gwnaed y gŵyn gan swyddog, ond nid y Clerc, yn erbyn Cadeirydd y Cyngor, bydd y Clerc ac Is-Gadeirydd y Cyngor yn cyfarfod â'r swyddog a'r Cadeirydd i geisio cael datrysiad y gall pawb gytuno arno.
- Os gwnaed y gŵyn gan y Clerc, mae'n debyg mai'r arfer gorau fyddai danfon y gŵyn ymlaen ar ffurf cwyn at yr Ombwdsmon.

(3) Canlyniadau posib

- Os ceir cytundeb gan aelodau a / neu swyddogion yn ystod y broses datrysiad, nid oes angen cymryd unrhyw gamau eraill.
- Os na ellir cael cytundeb byddai gan yr aelod / swyddog a wnaeth y gŵyn y cyfle o hyd i gyfeirio'r mater at yr Ombwdsmon.
- Gallai enghreifftiau o gytundebau gynnwys llythyr yn ymddiheuro, addewid neu ymrwymiad ysgrifenedig i beidio torri'r Cod Ymddygiad yn y dyfodol, ymrwymiad i

dderbyn hyfforddiant neu gytundeb na ddylid, ar sail y dystiolaeth, cymryd unrhyw gamau pellach ac y dylid cau'r mater.

(4) Amserlen

- Y bwriad yw y gellir cwblhau'r holl brosesau o fewn mis er mwyn datrys y mater.
- Bydd yr union gyfnod o amser yn dibynnu ar argaeledd unigolion i ddod i'r cyfarfodydd.

(5) Materion Eraill

- Dylai'r Clerc, Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion ystyried derbyn hyfforddiant priodol ar hwyluso a chyfyngu er mwyn bod mewn sefyllfa i sicrhau bod y broses yn gweithio ar ei gorau.
- Y gellir creu canllawiau pan mae cwynion y mae'n fwy priodol delio â nhw o dan y broses hon yn cael eu cyfeirio'n ôl at y Cyngor gan yr Ombwdsmon. Gallai'r Ombwdsmon wneud hynny'n ddi-gwestiwn os oes gan y Cyngor broses a gymeradwywyd.
- Y dylai unrhyw gyfarfodydd a gynhelir gael eu cofnodi.
- Y dylai'r Cyngor bennu'r fframwaith ar gyfer gweithredu'r weithdrefn hon.
- Y dylai'r Pwyllgor Personél gymryd cyfrifoldeb am weithredu'r weithdrefn hon, a dylid adolygu cylch gorchwyl y pwyllgor hwnnw i adlewyrchu hynny. Dylai'r cylch gorchwyl gofnodi beth fydd yn digwydd os yw'r aelod dan sylw'n dangos amharodrwydd i gydweithredu neu os yw pethau'n mynd ar chwâl wrth geisio gweithredu'r broses. Mewn sefyllfaoedd o'r fath mae'n bosib mai'r drefn yw cyfeirio'r mater at yr Ombwdsmon.